

3821

778.5

S-44

ՀԱԹԿԵՈ
=====

•
•

ԽԱԶ -- ՓՈՒՇ .

Պատիտ Յ Առևրախից

ԿԻՆՈ -- ՆԿԱՐ

20 AUG 2013

25 OCT 2010

778.5

S-44

31/39

ԽԱԶ-ՓՈՒՇ

ՂԱՍԻՏ 8 ՍՈՒՐԱՅԻՑ

Ըստ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ՏԵՐ-ՀՈՎՆԱՆՅԱՆԻ
"համանուն վեպի"

Արտատվող ԱՐՇ. ՏԵՐ-ՀՈՎՆԱՆՅԱՆԻ

ԳՐ. ԲՐԱԳԻՆՍԿՈՒ

Ռեժիսոր՝ Հ. ԲԵԿ - ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Ոպերատոր՝ Ն. ԱՆՈՇՉԵՆԿՈՒ

ԳԼԽԱՎՈՐ ԴԵՐԵՐՈՒՄ

Նագիր	Մ. ԴՈՒԼԳԱՐՅԱՆ
Ռիզա	Է. ՆԵՐՍԵՍՅԱՆ
Սեյիդ Հաբիբուլլա	Մ. ԶԱՆԱՆ
Ահմադ	Տ. ԱՅՎԱԶՅԱՆ
Սադր-Ա'գամ	ԽԱԶԱՆՅԱՆ
Բեյլար-Բեյ	Ա. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

Անգլիական դեսպան Ա. ՅԱՆԶՈՐ

Մասնաշաղկան տեսարաններում մասնակցում են 1000 հոգուց ավելի:

Նապոլեոն-Բոնապարտի ծագող արևել յերկրի՝ Իրանի շահնշահը դրամի խիստ կարիք զգալով՝ շարունակելու իր շտաբ կյանքը և Յեփրոսյանում ճանապարհորդելու՝ 1890 թվին ծխախոտի առ ու ծախքի մենաշնորհը վողջ յերկրում՝ հանձնեց անգլիական մի ընկերության: Այդ մենաշնորհն ոտանալու համար տարիներ շարունակ անգլիական և ռուսական քաղաքականությանը պայքար էլին մղում, սակայն ի վերջո հաղթողը հանգիստացավ անգլիական դեսպանը, վորովհետև նա կարողացավ տվելի մեծ գումար «փեշքեշ» տալ Սադր-Ա'գամին՝ առաջին մինխարին, վորք փաստորեն յերկրի միակ կառավարողն էր:

Սադր-Ա'գամի առանձնատեսչակում տեղի յե ունենում այդ ամօթարեր առևտուրը, իսկ Պարսկաստանի գյուղացիությանը, կիսաճորտական վիճակում, հաղիվ-հաղ կարողանում է մի կտոր չոր հաց ձեռք բերել: Իսկ այդ տարին, դժբախտաբար, յերաշտ էր. ցորենի արտերը արևից խանձվել էլին: Միակ հույսը մնացել էր ծխախոտը:

Ինչպես ամեն տարի, այս անգամ էլ թեհրանի վաճառականներն իրենց քարավանով յեկել էլին Շիրազի չրջանի մեծ գյուղերից մեկը՝ ծխախոտ գնելու: Ամիսներ շարունակ խաղաղ նիրհող քարավանսարան կյանք է առել. ամեն կողմ աղմուկ է, վազվազուք, գործարք: Գյուղացիները ելերին բարձած, ուտերին առած, քարվանսարա էլին կրում իրենց ծխախոտի հակերը, փոխելու ալյուրի, ցորենի, բրինձի և այլ անհրաժեշտ մթերքների հետ: Յերիտասարդ ու կենսուրախ Ռիզան էլ այնտեղ է շտապում: Այնտեղ է նաև Սեյիդ Հաբիբուլլան՝ գյուղի ու չրջանի խոշոր կալվածատերը: Յեվ հենց այն իսկ րոպեյին, յերբ սեյիդն ու վաճառականը միմյանց ձեռք են տեղմում, վորպես նշան կայացած տեսարանն համաժայռության, յերբ գյուղացիներից

չառերն իրենց աղբանքներն են համաձայնում և ուղբանք
ստանում, հայտնվում և չափի հասնելն և հայտարարում
մենաշնորհի Փերմանը:

Այնքան անսպասելի ու ցնցող և այդ հայտնություն-
ներ, վոր մի անկնիթարթ գյուղացիութիւնը չի հասկա-
նում տեղի ունեցածը և յերբ վաճառականներն այլևս
դադարում են շարունակել առևտուրը, յերբ այլևս նը-
րանք հրաժարվում են վերցնել ծխախոտը, այդ բո-
ւոյն ին միայն նրանք բմբոնում են զրութեան վողջ ծան-
թութիւնը, դաւիթ թշվառութիւնների և զժրացողու-
թիւնների պատկերը:

Հուլիսին սիրում և բոլորին: Սովը, թշվառու-
թիւնը, վճարելիք հարկերը նեղ ողակով չղթարւում են
նրանց, սեղմում: Նրանք խեղդվում են, սակայն փրկու-
թիւն յեղը չկա. միակ հույսը խորտակվեց:

Ռիգայի ծերունի հայրը տեսնելով բեռնած ելի հեռ
վերադարձնող փորդուն, տարակուսանքի մեջ և: Վոր-
դու հազորդած լուրից նա հուզվում և, չփոթվում:

Հաց չկա, ծխախոտն էլ չի ծախվում: Սովը կամուրջ-
կամաց վրա չի հասնում: Այդ անել զրութեանն աշակ-
ցում և առևաց կոնսուլը, վորը ծխախոտի մենաշնորհն
ստանալու հույսը կորցրած այլևս, հաղորդում և իր կա-
ռուղարութեանը, կարեկալորելով դադարեցնել Պարսկաս-
տան հաց ներմուծելը:

Յեզ գյուղացիները ստիպված են գլխել սև յիզի
«վողորմութեանը», վորը, բարի գործ կատարելու ա-
նունով, սպտմում և առիթից, գյուղացիութեան ծխա-
խոտը չնչին արժեքներով իր մոտ ամբարելու:

Ու վորպեսզի ամեն ինչ կատարյալ լինի, հայտնվում
և գյուղատեր աղան՝ մի խումբ Փերրաշներով՝ հալա-
քելու իրեն հտանելիք տասանորդը և կառավարական
հարկը: Գյուղացիութեանը վրէժնը չունի. վճարելու
հնարաւորութիւն չկա: Սակայն աղային ինչ փուլի
եղան ու կառավարութիւնը պիտի առանան իրենցը:

Յեզ ֆերրաշները հմուտ վարական չների նման տնե-տուն
րեկած խում են այն ամենը, ինչ վոր փոքրիշատե ար-
մէք և ներկայացնում՝ ալյուրի մնացորդ, սերմացու
ցորեն, հազուադ, գորդ ու կարողնա:

Ռիգան ու հայրը բախում թաղցնում են ունեցած
միակ կարպետը: Բակը մոտ՝ Փերրաշը նկատում և:
խում և: Հայրն աղաչում և, Ռիգայի դեմքը մոտայվում
և, իսկ Ռիգայի յերիտասարդ կինը՝ գեղեցկուհի՝ նազիրը
վազում և, կախվում կարպետից, աչխատում և աղա-
տել: Փերրաշը ձին քլում և, յետեից քարշ տալով կար-
պետից կախված նազիրին: Մերունին վազում և դեպի
Սիւան, ինկնում նրա վտակը, համբուրում զգանցքը,
կոշիկները, աղաչում և իր ծերութեանը ինչպիսի: Բայց
անտարբեր և աղան, հրամայում և հեռացնել իրեն ծան-
ծրացնող ծերուկին: Փերրաշը հարձակվում և, քաշում
և նրան ու մտրակի հարվածներն իջնում են թշված ծե-
րունի՝ դեմքին, թիկունքին:

Ռիգայի ներսը փաթարկում և, նա այլևս չի կարն-
դանում գտնել իրեն ու մի վտանգնում թուշելով դեպի
Փերրաշը, դանակի հարվածով գնալն և տապալում նը-
րան: Ռիգայի այդ արարքն այնքան անսպասելի, նույն-
իսկ այնքան անյեթեմալից չի մի «ոռայի» կողմից,
վոր բոլորը մի պահ քարանում են: Ու ընդհանուր այդ
զրաւթիւնից ողտվելով, բարեկամական ձեռքերը յետ
են քաշում Ռիգային ու փախցնում: Ռիգան, իրանչում և,
նազիրը սողմնահար վազում և նրա կողմը: Չաղբան
րեկնում և գլխից, բացվում և նրա գեղեցիկ դեմքը: Սե-
յիկ Հարիրուլան, վոր այդ բողբոյն հայտնվում և բար-
վաստայի դարպասում, տեսնում և նրա դեմքը ու ա-
րեւելյու վաճառող ցանկութիւնն անմիջապէս տիրում
և նրան: Ռիգան փախում և, Փերրաշները հետապնդում
են՝ սակայն ի գուր: Աղան կատաղած և: Մերունի հորը
քարշ են տալիս նրա մոտ: Կապում են Փայախայում և
ճիպոտի անխնայ հարվածներն իջնում են նրա մեկի վտա-
կէքին:

Ռիզան թագնութում և Սեյիդի ալլում. նա բոտո և մտնում: Սեյիդը չի կարող նրան գուրս տնել. բառաբարբազան և, վոչ վոք չի կարող խախտել այն: Սակայն Սեյիդին հարկավոր և Ռիզայից աղաափել ընդհանրապես. Նադիրը շատ և գուր յեկել նրան: Յեվ ահա, բարեկամի դիմակ հագած, հոր և կնոջ խնամքն իր վրա տուներով, նա խորհուրդ և տալիս Ռիզային փախչել թեհքան, ուր նա ավելի հեշտությամբ կարող և ծածկվել, մինչև վոր դեպքը կհնանա, կմոռացվի:

Դեպքերը հաջորդում են մեկը մյուսին: Ու կարծես սեյիդ Հարիրուլլան մասհոգվելու վոչինչ չունի. սոմենինչ նրա ոգտին, նրա համար և կատարվում: Սակայն նա շատ յավ և հասկանում, վոր յերկար դիմանալ չի կարող ոտարյերկրյա կապիտալի ճնշման. հանձինս տեղիական ծխախոտի ընկերության, ուստի անհրաժեշտ և մենաշնորհի ֆերմանը վոչնչացնել: Այդ կետում հայրենի կալվածատերերի և կապիտալիստների շահերը նուշանում են: Ու սեյիդը հոգ և պատրաստում: Պայքարի հենակետը շարիաթն և, վորի հադիսները ուրբեյին յուրաքանչյուր պարսկի համար, անկախ նրա սոցիալական դրությունից: Ու շարիաթի վեհությունը պաշտպանելու բուռն աննշով քոզարկված, նա դուրս և կանգնում իր նմանների տնտեսական շահերի պաշտպանության պայքարին:

Ռիզան թեհքանում և: Նա չունի ծանոթներ, չունի ուղարուտի միջոց: Չուր են անցնում նրա բոլոր դիմումները՝ աշխատանք գտնելու: Նա արդեն պատառոտուն և, քողցած, թափառում և թեհքանի ծածկված շուկայում մուրացկանների ու շների հետ միասին: Նա յեկ բազմաթիվ թշվառների, գերվիշների ու խաղ-փուշների նման կանգնած և փոան մոտ, քաղցած հայացքով աղաչնայում և կախված հացերին: Այդտեղ, մի փոքր հեռավում, նստած և խաղ-փուշ Ահմադը, վորը փողոցում զատած պայտն և ամբացնում իր փսնամանի հեռավոր

նմանություն միայն ունեցող չտաին: Պատահաբար նրա հայացքը կանգ և առնում Ռիզայի վրա: Ահմադը յերկար տարիներ և իր ուսերի վրա կրել կյանքի ծանրությունը, նա կյանքի փրկիտփա յե: Նա անմիջապես ըմբռնում և Ռիզայի դրությունը, հասկանում և նրա ներքին աշխարհը՝ ուր պայմանների շնորհիվ առաջացած անյեկ դրությունն ու յերիտասարդությունը պայքարում են. հասկանում և, վոր նա մի պատահական անձ և մուրացկանների շարքում: Ու դանդաղ բարձրանում և նա իր տեղից, մոտենում և փռնչուն ու առում՝

— Տուր խաղ-փուշին իր բաժինը:

Խաղ-փուշ Ահմադը գիտե, վոր փռնչին չի համարձակվի իրեն մեթեկ: Պարսկաստանում խաղ-փուշին մեթեկը հանցանք և. և խաղ-փուշը պահանջում և այնքան, վորքան հարկավոր և իրեն: Խաղ-փուշը իր ստացած բաժնի մնացորդից մաս և հանում մյուս թշվառներին: Նա ցերեկը հարուստ և, իսկ յերեկոյան նա ալլա լոչինչ չունի: Նա չունի սեփականություն, չունի իր անկյունն ու ստացվածքը. ամբողջ աշխարհն և նրա տունը, ամբողջ աշխարհն և նրա սեփականությունը: Նա մարդ և միայն, մարդ՝ աղելով, բարի, նա զեմ և բուրբ ճնշումներին, դեմ և մարդ-զաղանին, մարդ-գիշատիչին:

Ահմադն ստանում և իր բաժին հացը և մոտենալով Ռիզային, մեկնում և նրան: Ռիզան չիոթված և. նա տառաջին անգամ և տեսնում մարդու կողմից ալլալիսի վերաբերմունք: Աղահորեն ուսում և հացը ու խրախուսված Ահմադի վերաբերմունքից, պատմում և նրան իր զլխով անցած-դարձածը:

Իսկ ալլա ծամանակ գյուղում մեռնում և Ռիզայի ծերունի հայրը՝ չդիմանալով խիստ պատմին: Նադիրը մնում և բոլորովին մեռակ: Ու Սեյիդը՝ իբր Ռիզայի կամքը կատարելու ցանկությամբ՝ նրան տանում և իր մաս և լուր տարածելով, թե Ռիզան մեռել և, իր հորձն և դարձնում:

Հուզմունքը մասալի թե գյուղերում և թե քա-
ղաքներում՝ մեծանում է ավելի ու ավելի: Ծառնաճի
մայրաքաղաքը յեփս գգում է քաղցի ծանրութունը:
Փռնչիներն ու ամբարշտներն ամեն ուր բարձրացնում
են հացի արժեքը և վատացնում վորակը: Բեյլար-բեյը՝
քաղաքի վոստիկանապետը՝ շնորհիվ իր ստացած առատ
վոստիկների, պաշտոնաւում է նրանց: Մյուս կողմից էլ
սուլի ծախարկելուն ոժանդակում են Սեյիդն ու իր հա-
մախո: Կայսրադաները՝ թաղցնելով իրենց ունեցած
հացը:

Սեյիդ Հարիբուլլան գործում է: Մի կողմից նա
համաձայնութուն է կայացնում անգլյական Ֆիրմայի
հետ, նրան վաճառելու իր ծխախոտը՝ վորն արդեն
ստանապատկել է, մյուս կողմից պրոպագանդա յե մը-
դում մենաշնորհ է ընդհանրապես ոտարյեթկրացիների
դեմ: Մեծ Մուշտեյիդը, վոր նույնպես իր հաշիվներն
ունի՝ ձգտում է ամրապնդել հոգեւոր իշխանութան ան-
դիցութունը աշխարհական գործերի վրա՝ համախոս է
Սեյիդին: Ոգտվելով հովատն ու հայրենիքը պաշտպա-
նելու իր դիրքից, նա հոգեւորականութան, բուրժուա-
զիայի և նույնիսկ շահին չըջապատող բյուրոկրատիայի
մեջ բոցավառում է կույր Փանատիդը, արգելելով ոգ-
տվել այն ամենից, ինչին դիպել է «անհաճատի» ձեռքը:
արգելելով ծխել, քանի մենաշնորհը կշարունակվի: Յեւ
Փանատիկոսների ամբողջ, Սեյիդի գլխավորութեամբ,
որդեն բացարձակ հրապարակ է գալիս չայխանանե-
րում, մեղեաներում, չուկաներում՝ ավերելով ծխախո-
տավաճառ խանութները, ջարդ ու փշուր անելով դեյ-
խանները, ծխամորճերը, փտրի տակ տրոթելով ծխա-
խոտի կապուկները:

Ռիզան արդեն խաղ-փուշ է. նա էլ այլևս կորցնելու
փոչինչ չունի: Համազուգայիներից մեկի հետ պատա-
հական հանդիպումից հետո, նա արդեն գիտե վողջ ճըշ-
մարտութունը. գիտե սէյիդի արած որիկայութունն
իր կնոջ վերաբերմամբ, վորն Ալլահի անուանով յերգվել

էր խնամել Նադիրին, մինչև իր վերջարժը: Ռիզան
ճեղքում է նա կտուղած է. սակայն ի՞նչ կարող է անել:
Իսկ չորս կողմ հաղարավոր մարդ ի՞նչ կամքի գոտ հար-
վածներին յենթակա, պարիսների նման չորունակ թա-
փառում են հացի փոների շուրջը, թափառում են չու-
կաներում, իրենց ընկերակից քաղցած չնրի հետ միա-
սին, մի կտոր ձեռք բերելու հույսով, վորպեսզի գոնե
մի կերպ յոեցնել կարողանան իրենց հովիտենական
բալցը:

Սեյիդը ստացել է արդեն Մուշտեյիդի հրամանը՝
ծխին արգելելու մասին: Ու այն մամոնակ, յերբ բաղ-
մահադար քաղցած ամբողջ խաղ-փուշներ Ահմադի ու
Ռիզայի առաջնորդութեամբ ավերում է չուկան, փրո-
ներն ու ամբարները, Սեյիդը քաղմահադար Փանատի-
կոսների ամբողջ գլուխ անցած, հայտարարում է Մուշ-
տեյիդի հրամանը: Վոր հավատացալը կարող է հա-
կառակ ընթանալ Մուշտեյիդի անկը հրամանին, սկսած
մուրացկանից, մինչև Մադր-Աղամը:

Ու յերկու հսկայական ամբողջ, տարբեր ճանա-
պարհներով ու տարբեր ցանկութուններով, անուկի ա-
լիքների նման առաջ է գլորվում, իր ճանապարհին մաք-
րել-սրբելով այն ամենն, ինչ իր կարծիքով պատճառ է
թշվառութան, մեկը պահանջելով հաց և արդարու-
թյուն, մյուսը՝ մենաշնորհը վերացնել:

Մայրաքաղաքը սարսափի մեջ է: Մադր-Աղամը և
Բեյլար-Բեյը՝ գլուխները կորցրել են: Նրանց համար
Փանատիկոսների ամբողջ վտանգավոր չէ. նրանք վա-
խենում են խաղ-փուշներից, վորոնք մասամբ կաղմա-
կերպված ում հանդիսանալով, գնում են վոչ թե մե-
նաշնորհի ախտի դեմ, վորովհետև նրանց համար մին-
նույն է, թե վոր կապիտալն է իրենց ճնշում՝ հայրե-
նական թե ոտարյեթկրյա: Նրանք գնում են ընդդեմ տի-
րոզ կարգերի, ընդդեմ կապիտալի ընդհանրապես, ընդ-
դեմ բյուրոկրատիայի և բուրժուազիայի. ճամբրիտ է,
գիտ յեփս՝ ունենալով պարզ ծրագիր, սակայն հավատա-

բաժնան և արդարութեան տարերային յոգունդներով :
Չհամարձակվելով բացարձակ կերպով դուրս դալ այդ
ուժի գեմ, Սաղը-Ալ'գամը ու Բեյլար-Բեյլը գիտում են
պրովակացիայի : Սաղ-փուշների գիշերատեղին գցած
գիտելը՝ սարրազները սպայի տարագրով՝ առիթ կտա նը-
րանց պատասխանատվութեան կանչելու՝ սպանութեան
մեջ մեղադրելով :

Սակայն կան նաև ուրիշները, վորոնց յերբեք չի
ժպտում այդ ամեն ինչ խորտակող ուժը, բայց վորոնց
ձեռնառ չե այն ոգտագործել հոգուտ իրենց : Դա սե-
յիդն է—հայրենի բուրժուազիայի և կալվածատերերի
ներկայացուցիչը :

Յեվ այն ժամանակ, յերբ խաղ-փուշները Սեյիդ
Համդայի ավերակ մեջեռի պատերի տակ գիշերելու յեն
պատրաստվում, այդ յերկու սատանայական ուժերը՝
բյուրոկրատիան և հայրենի կապիտալիզմը՝ անխոնջ աշ-
խատում են : Այն ժամանակ, յերբ սարրազները ավե-
րակների մեջ գցում են գիտելը, այդ իսկ ժամանակ սե-
յիդը խաղ-փուշներին կոչ է անում գնալ իր յետևից հա-
նուն շարիաթի, վերականգնելու համառացյալների
վստահարգած իրավունքները, քչելու յերկրից անհա-
վատներին, կոչ է անում միանալ ընդդեմ հայրենիքի
թշնամիներին : Սակայն Ռիզան արթուն է. նա պարզում
է սեյիդի իսկական դեմքը ու հարձակվում է նրա վրա,
հոր, կնոջ, իր կրած տառապանքների վրեժը լուծելու,
վրեժ լուծելու այն բոլոր թշվառությունների համար,
վորին յենթակա յեն իր նման հաղարաւորներ, միլիոնա-
վորներ : Չեորբ բարձրացել է, մի պահ—և Նազիրի վը-
րեժը կլուծվի, բայց գիտելի լուրը՝ վորն սպանում է
խաղ-փուշների համար նոր թշվառությունների նոր
գուտ բանալու՝ յեա է մզում անձնականը : Սաղ-փուշ-
ներն այլևս համոզված են, վոր հասել է ժամը բացար-
ձակ հրապարակ դալու, յեթե չեն ցանկանում շահի ար-
բանյակների կրունկների տակ վաշնչանալ ընդմիջա :
Ու Ռիզան բնագդարար անցնում է խաղ-փուշների գը-

լուխ : Նա կոչ է անում մարացիկի ցուպը փոխել սու-
սերի : Նա մոռանում է իր անձնականն այլևս, նա բոցո-
վառում է համամարդկային վրեժի զգացումը : Հարի-
բուլլան փոխված տրամադրությունն ոգտագործում է
և թհա խաղ-փուշների հսկա ամբողջ տարերային կեր-
պով հարձակվում է անդլիական միսսիայի վրա :

Անդլիական միսսիայում հերթական քաղաքական
ստուտ է : Սաղը-Ալ'գամը՝ չըջատված անգլուհինե-
րով, իրեն յոթերորդ յերկնքում է գցում : Հոտում են
ճառերը, հոտում է խմիչքը : Չույգերը պատվում են
թովիչ յերաժշտութեան տակառով : Բայց ահա խաղ-
փուշների ամբոխը հսկա ալիքի պեռ գլորվելով, մոտե-
նում է : Նեաված քարը փչրում է գահլիճի ապակին,
ընկնում հյուրասեղանի վրա : Շփոթ, վախ : Դարպաս-
ները պոկված են. խաղ-փուշները ներս են թափվում ա-
մեն կողմից : Պաշտպանութեան կանչված սարրազները
չըջատվում են նրանց : Ռիզան բալուրից առաջ է : Նա
վեսպանին մոտ է գտնվում : Չեաքը մեկնում է : Դեռ պա-
նը վախից կծկված է : Բարձրացած բուռնցքն իջնում է
նրա գլխին, սակայն վրա հասած սարրազները բռնում
են Ռիզային : Ռիզան ձերբակալված է : Սաղ-փուշները
ճնշված են :

Սաղը-Ալ'գամը գլուխը կորցրել է : Նախարարական
նիստ է գումարել, քննելու ստեղծված զրուխյունը :

Իսկ գլուղում Նազիրը, թռչնակի պեռ լանտարի-
ված է սեյիդի տանը : Նա չի կարողանում մոռանալ իր
Ռիզային. արցունքները անկանդ հոտում են նրա նշածն
սե աչքերից, վորոնց մեջ վիշտը՝ մեծ ու խորը՝ թառել
է վախկոտ : Այդում աշխատում է այն գլուղացին, վորը
բազաթում տեսել է Ռիզային և հասկացել է սեյիդի խա-
րեքայությունը : Նա առիթ է փնտրում Նազիրին հազոր-
դելու այդ լուրը : Ու հարմար ժամանակին նա Նա-
զիրի հետ միասին փախչում է քաղաք : Գնում է Նա-
զիրն իր սիրելի Ռիզային գտնելու, գնում է նրա թշվառ
կյանքը բաժանելու :

Ամերականքի մեջ խաղ փութները խմբված Ահմադի չափը, նրանից սպանում են փորձում, հետագա անկիքի կարգադրութուն: Նրանք հուզված են, նրանք կորցրել են Ռիդային, փորն աշուղես թանգ է արդեն իրենց, փորն իրենց կամքի ու ցանկութունների թարգմանն է հանդիսացել: Հանկարծ յերևում է Նազիրը: Նա պահանջում է փերագործնել իր Ռիդային: Առ Նազիրի յերևալը բախական է լինում էլ յերարկանացած արամադրութունների րոնկման համար: Ահմադի համար արդեն խնդիրը պարզ է: Նա փութի յե յերևում ու խաղ-փութները դիմված Մահակներով, սրերով, ցանակներով, քարերով՝ հետեւում են նրան:

Յնի արդարության դոյությունն ազդարարող դրաշակը ձեռքին՝ Ահմադն առաջնորդում է նրանց դեպի բանտ՝ աղյուսելու Ռիդային, ազատելու կապկապված կամքն իրենց:

Արհեստրական խորհրդի շենքի Պոտ կուտակված է փանտոխիոսների ամոխը, սեյիդի առաջնորդությամբ: Նրանք պահանջում են ներս թողնել սեյիդին միմիստրական խորհուրդ, ուր Բեյար-Բեյը գեկուցում է ստեղծված կրոնի ժառանգ: Սադր-Ալլամը չիտվում է, նա չգիտե ինչ անել: Նա ամենից ավելի ստակում է շահնաշի իսրկութունից: Իսկ պոտաց կանսու ի յերարկութուն կան ժպտում է. — քանի պզտորվի զուրն, աշխարհն առտու կլինի իր փորը:

Սաղ-փութները խորտակում են լանտը: Ռիդան ապառ է: Ռիդան անցած խաղ-փութների գլուխ, առաջնորդում է նրանց դեպի պարտա՝ փերջ մալու տիրող առարկարության:

Սեյիդ Հարիրուլլան միմիստրական խորհրդում է: Նա պահանջում է փոշիացնել մեհաշուրհի Փերմանը, ոգտագործելով խաղ-փութների ուժը, փորձեր եւ իրը նույն պահանջն են դնում:

Սադր-Ալլամը գիշում է: Շահն ստորագրում է մեհաշուրհի փերջման հրամանը: Հարիրուլլան հաղթում

կան՝ հայտարարում է ժողովրդին շահի վողորմածությունը, սակայն նրան դիմավորում է խաղ-փութների մուսուլ շղթան, նրանք արդեն լավ են ճանաչում սեյիդի յերկդիմությունը, նրանք պահանջում են իրենցը՝ արդարություն, և հաց, պահանջում են զսպել բյուրոկրատիային, բուրժուազիային:

Զիջեւով սեյիդին, պետական կլիկան արդեն նրանից է ոգնություն սպասում: Զեռքը ձեռք է լվանում Սեյիդն հաղթանակել է, նա առաջ է քաշվելով վոչինչ չունի, նրան ալլա պետք չեն խաղ-փութները: Թեվ նրա նշանով իր թիկնապահը զաղտագողի մոտենալով, սպանում է խաղ-փութների առաջնորդին՝ Ռիդային իսկ սարքազները շրջապատում են նրանց:

Խաղ-փութները հերոսաբար մարտնչում են Սեյիդն ընկնում է նրանց նետած քարերից, թաղվելով քարակույտի տակ: Նրա թիկնապահն սպնված է:

Բյուրոկրատիան՝ կալվածատերերի և բուրժուազիայի աջակցությամբ հաղթանակում է այս անգամ, սակայն նահանջող խաղ-փութները հաղթված չեն: Նրանց ուժը շարունակում է սավառնել հարստահարողների գլուխների վրա և Ահմադի բերանով ազդարարել՝ Ռիդան մեռել, սակայն ժողովուրդը դեռ կենդանի յե և կգահատուցման ժամը:

ԳԻՆԵ Ե 20 ԿՈՊ.

Հ. Ս. Ն. Հ.

ԱԿՑԻՈՆԵՐԱԿԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՍԹ ԿԻՆՈ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ , , ՀՍԹ ԿԻՆՈ , , -Ի

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0307943

